De vele lichamen die we zijn Medisch-wijsgerige verkenningen

B. Sabbe, L. Braeckmans

239 blz., Gompel & Svacina, 2020 (ISBN 978-94-6371-227-9)

Wat is dat, een lichaam? Dat is de open vraag die psychiater Bernard Sabbe en filosoof Luc Braeckmans zich aan het begin van dit boek stellen. Een zowel tijdloze als onmetelijke vraag. Een vraag - zouden we het durven vergeten? - waarop niet alleen medici een antwoord kunnen geven. Je zou zowel kunstenaars als artsen, romanschrijvers als antropologen aan het woord moeten laten, zo schrijven de auteurs in hun inleiding. Met hun eigen medisch-wijsgerige verkenningen geven ze zelf een voorzet, een uitnodiging om breder te denken dan enkel vanuit het eigen vertrouwde kader.

In 20 uitgewerkte hoofdstukken belichten ze de kwestie vanuit een filosofisch oogpunt en het is de geschiedenis van de westerse filosofie die fungeert als leidraad. Er komen beschouwingen uit verwachte hoek, zoals bijdragen over Descartes en Foucault, maar evengoed krijgen minder bekende denkers hun plaats, zoals psychiater en cultuurcriticus Paul Schilder. Elk hoofdstuk is opgebouwd uit een klinisch vignet of een meer algemene beschouwing, een kennismaking met een denker en tot slot een verdere doorwerking van het voorgaande toegespitst op de problematiek van het lichaam. Dat levert een boeiende lezing op doorheen zowel de geschiedenis van de filosofie als de vraagstukken van de geneeskunde en de psychiatrie met betrekking tot het lichaam, vaak het zieke lichaam, maar bijvoorbeeld ook het dode. De inbreng van de klinische vignetten stimuleert de lezer om verder te denken en de lezer-arts om te mijmeren over lotgevallen binnen de eigen praktijk. Aan het filosofisch uitgewerkte geraamte zit dus veel vlees.

Een beperkt aantal hoofdstukken, ik denk met name aan het hoofdstuk over Levinas, zijn hier en daar te hermetisch geschreven om toegankelijk genoeg te blijven voor lezers zonder filosofische achtergrond. Enkele lezers zullen misschien ook vinden dat de taal hier en daar te academisch is. Deze 2 kanttekeningen doen echter niets af aan het feit dat dit naar mijn aanvoelen een broodnodig boek is. De klinische praktijk en het werken met patiënten zijn boeiend, net omdat we ons op een kruispunt bevinden van geneeskunde, psychologie, antropologie en filosofie. Wie zich door deze auteurs op sleeptouw wil laten nemen, zal merken dat bepaalde indrukken die we overhouden aan onze praktijk op een verrassende manier woorden kunnen krijgen die op hun beurt verder kunnen reiken. Meer nog: dat er tussen de woorden indrukken kunnen ontstaan waarin onze praktijk ons nooit heeft voorzien. Daarom miste ik op het einde van elk hoofdstuk enkele leestips om verder te gaan, want met heel mijn lichaam hongerde ik ondertussen naar meer.

Nicholas Matthijs
Huisarts Medikuregem, Anderlecht
Licentiaat in de wijsbegeerte